

O'QUVCHILARDA KUZATILADIGAN SUITSIDAL HOLATLAR VA UNI OLDINI OLISH CHORA TADBIRLAR

Meligaliyeva Xurshida Normamatovna

Surxandaryo viloyati Denov tuman 53-umumiy

òrta ta'lim maktabi amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Maqolada suitsidning turlari, bosqichlari va psixogik sabablari ko'rsatib o'tilgan. Shu bilan birga suitsidni oldini olish, motivlarini aniqlashga doir otaonalar, tarbiyachi va o'qituvchi pedagoglarga muhim tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Suitsident, suitsidal xulq-atvor, stress, affektiv suitsid, namoyishkorona suitsid, tug'ma instink, psixofiziologik jarayon.

So'nggi paytlarda butun dunyo olimlari odamlarning bir-birini bilish psixologiyasini tashkil etuvchi muammolar majmuasini ishlab chiqishda ishtirok etmoqdalar. Boshqa shaxs qiyofasini shakllantirishning umumiy xususiyatlari va uning shaxsiyati tushunchasi o'rganiladi, uning jinsi, yoshi, kasbi va boshqa odamlar haqidagi bilimlarini tarbiyalash uchun shaxsning u yoki bu ijtimoiy jamiyatga mansubligi o'rganiladi. Odamning atrofdagi odamlarni baholashda yo'l qo'yadigan tipik xatolari aniqlandi. , uning o'zi haqidagi bilimi va boshqa odamlarni tushunishi o'rtasida bog'liqlik bor. estetik tuyg'uni ifodalash

Shaxsni shaxs tomonidan idrok etish - bu shaxsning hissiy vaqt va fazoviy aloqalari va munosabatlaridagi yaxlit aksidir. Shaxsni shaxs tomonidan tushunish - bu shaxs haqidagi ma'lumotlarni oldingi tajribaga, ilgari olingan bilimlarga kiritish va shu asosda voqea, fakt, ta'sir mazmuni va ahamiyatini tushunishning aqliy jarayoni. hunday jadallik bilan rivojlanib borayotgan davlatimizda aqilli, ilimli, komil farzandlar bilan bir qatorda tarbiyasi og'ir, muammoli o'quvchilar xam uchrab turadi. Tarbiyasi qiyin bola deganda nima

tushuniladi? Ota-ona ta'lim-tarbiya jarayonini maqsadga yo'naltirilgan holda muvaffaqiyatli olib borishi uchun avvalo asotsial xulq-atvor bilan anomal xulq-atvor o'rtasidagi farqni va ularning nimaligini tushunib olishi kerak. Odatda axloq normalariga va jamiyat talablariga javob bermaydigan xulq-atvor va xatti-harakatlarni asotsial xulq-atvor deb ataladi. Anomal xulq-atvor va xatti-harakatlar bola miyasining patologiyasi (kasalligi) tufayli ro'y beradi. Asotsial xulq-atvor esa mikromuhitning salbiy ta'sir ko'rsatishi, oiladagi mavjud nonormal o'zaro munosabatlar, oila va maktabda beriladigan tarbiyada yo'l qo'yiladigan kamchiliklar va hokazolar tufayli ro'y beradi. Bunday xulq-atvorli bolalar jamiyatimizda ba'zan uchrab turadigan balog'atga yetmagan tartibbuzar bolalar turini tashkil qiladi. Tarbiyasi qiyin bolalar – bular tarbiyadan e'tibordan chetda qolgan, o'z holicha tashlab qo'yilgan bolalardir. Ular qaerdadir, qachonlardir, kimlarningdir tomonidan yo'l qo'yilgan xatolar, tarbiyalashda ularga individual yondosha bilmaslik oqibatida paydo bo'lgan. Boshqacha aytganda, normal ta'lim va tarbiya jarayonidan chetda qolgan, o'qituvchilar, ota-onalar, o'rtoqlari bilan normal munosabat o'rnata olmagan, qalb tug'yonlarini oshkor etishning to'g'ri yo'llarini topa bilmagan bolalar – tarbiyasi qiyin bolalar turiga kiradi. Bunday bolalarni o'z vaqtida payqab, ular bilan yaxshi ish olib borilmasa, ularga jamoatchilik ta'siri o'tkazilmasa, noxush ko'ngilsiz voqealar sodir bo'lishi mumkin. Bizning ishimizning maqsadi odamlarning bir-birini idrok etishi va tushunishiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash va tavsiflashdir. Ekspressiv xulqning vazifasi inson xulq-atvorining xususiyatlarini aniqlashdir, xususan:

1. Odamlar bir-birini idrok etish jarayonini tasvirlab bering.
2. Odamlarning bir-birini idrok etish jarayonining asosiy xususiyatlarini aytib bering .
3. Odamlar bir-birini tushunish jarayonini tasvirlab bering.
4. Odamlarning bir-birini tushunishining asosiy belgilarini aytib bering.

Ushbu mavhum loyihaning mavzusi dolzarbdir, chunki inson o'z raqibini to'g'ri baholay olishi kerak. Raqibni to'g'ri baholash hayotda yordam beradi, sizga boshqa odam bilan qanday munosabatda bo'lishni, u bilan qanday muloqot qilishni aytadi. Odamlarni bir-birlari bilan idrok etish va tushunish mexanizmlarini bilish yanada samarali muloqotga olib keladi va amaliyotchilar odamlarning munosabatlarini tashkil qilishni yanada samarali

boshqarish, ish, o'qish va boshqa sohalarda ularning muloqot jarayonini optimallashtirish uchun qo'shimcha imkoniyatlarga ega bo'ladilar. kundalik hayot.

Ifoda - ekspressivlik, his-tuyg'ularning, kayfiyatning yorqin namoyon bo'lishi. Ekspressivlik - ma'lum bir tuyg'u, kayfiyat, holat, munosabat va boshqalarni ifodalash darajasi. Bu atamalar nafaqat psixologlar, balki san'atshunoslar, teatrshunoslar tomonidan ham insonning his-tuyg'ularini ifodalash darajasini ta'kidlash zarur bo'lganda qo'llaniladi. ruhiy dunyo yoki uni ifodalash vositalarini ko'rsatadi, masalan, musiqa, rasm, me'morchilik. Ekspressiv xulq-atvor psixologiyasida "shaxsning ifodasi yoki ifodasi" tushunchasining bir nechta talqinlari mavjud:

1. Keng talqin - insonning barcha mumkin bo'lgan biologik va ijtimoiy-madaniy vositalar yordamida ifodalangan butun "maksimal borlig'i".
2. Kamroq kengroq talqin – shaxsning shaxsiy, shaxsiy borligini qamrab oluvchi, bir necha turg'un xususiyatlar, uslub, tutilish uslubi, bir shaxsni boshqasidan ajratib turuvchi turg'un narsada namoyon bo'ladigan kategoriya.
3. Shaxsning qandaydir his-tuyg'ulari, munosabati, holatining bir xil turdagi namoyon bo'lishining torroq ta'rifi.
4. Tor ma'noda, hozirgi holatlar (quvonch, g'azab, jirkanish, ajablanish) va shaxsiy munosabatlarga hamroh bo'lgan ekspressiv harakatlardan iborat dinamik hodisa.

Mustaqil yurtimizda ta'lim va tarbiyaga juda yuksak darajada e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim jarayonlarining samaradorligini oshirish bugungi kunning qattiq talabidir. O'quvchilarni darslarga qiziqitira olish, pedagogik jarayonga jalb qilish bugungi kunda asosiy masaladir. Ta'lim islohotini muvaffaqiyati uning o'zgarib, rivojlanib borayotgan dunyoning talablariga javob berish bilan belgilanadi. Ta'lim jarayonida ishtirok etuvchi har bir mutaxassis o'z sohasini mohir bilimdoni bo'lish bilan bir qatorda, ta'lim-tarbiya faoliyatini olib borish bilan bog'liq zarur ijtimoiy komponentlarni ham o'zlashtirgan bo'lishi lozim. Ta'lim va pedagogik jarayonning samaradorligi, odatda, ko'plab omillar bilan belgilanadi, ular orasida eng muhimi, psixofiziologik, shaxsiy xususiyatlar, o'quvchilarning hissiy va bilim sohalarining o'ziga xos xususiyatlarini o'z ichiga olgan shaxsiy ta'lim yondashuvi. Endi hech kimga sir emaski, o'quvchining ilmiy muvaffaqiyati

nafaqat uning qobiliyatlari, balki o'rganish istagi, ya'ni motivatsiya bilan belgilanadi. Ushbu qonuniyat Perkinsning intellektual chegara nazariyasida qayd etilgan bo'lib, u har bir faoliyatni muvaffaqiyatli egallash uchun ma'lum bir darajadagi intellekt kerakligini aniqladi; keyingi muvaffaqiyat aql bilan emas, balki boshqa shaxsiy psixologik xususiyatlar bilan belgilanishini ilmiy asosda tushuntirib berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Myasishchev V.N. Munosabatlar psixologiyasi: A. A. Bodalev tomonidan tahrirlangan / Kirish maqolasi.
Elektron manbalar
2. Axborot portali.-URL: http://communication_psychology.academic.ru
3. Psixologik lug'at.-URL: <http://psi.webzone.ru>
4. Elektron ensiklopediya.-URL: <http://www.wikipedia.org>
5. Psixologik server.-URL: <http://www.psyoffice.ru/6-1095-povedenie-yekspresivnoe.htm>